ספטמבר 2021

התאמת הנגשה פרטנית מסוג טכנולוגיה מסייעת לכתיבה ולקריאה עבור תלמידים עם מוגבלויות במערכת החינוך

מסמך זה כולל עקרונות ותבחינים למתן טכנולוגיה מסייעת-פדגוגית לצורך הנגשת כתיבה וקריאה, לתלמידים עם מוגבלויות, בבית הספר היסודי והעל יסודי בכיתה לחינוך רגיל, בכיתת חינוך מיוחד בבית ספר לחינוך רגיל ובבית ספר לחינוך מיוחד.

התאמות טכנולוגיות, מטרתן לסייע לתלמיד בתהליכי הלמידה וההיבחנות, לאפשר את השתתפותו הפעילה בתהליכי למידה ולקדם עצמאות ושוויון בתהליך החינוכי.

כך למשל, עשויות ההתאמות הטכנולוגיות לסייע לתלמידים המתקשים בכתיבה ובקריאה, באמצעות שימוש במגוון אפשרויות טכנולוגיות כתחליף או כתמיכה בכתיבה ובקריאה.

מידע מפורט בנושא הנגשה פרטנית ניתן למצוא בחוזר מנכ"ל הנגשה פרטנית לתלמיד הלומד במוסד חינוך ולהורה התלמיד.

מידע בנוגע להתאמות בתהליכי הערכה ניתן למצוא במסמך התאמות בתהליכי הערכה לתלמידים עם צרכים מיוחדים ברצף הגילאים.

פרק א - תהליך הערכה להנגשת טכנולוגיות מסייעות לכתיבה ולקריאה עבור תלמידים הזכאים לשירותי חינוך מיוחדים:

1. הנגשת כתיבה באמצעים טכנולוגים:

1.א. דגשים להגשת בקשה להנגשה טכנולוגית בכתיבה:

- בגילאים הצעירים קיימת חשיבות רבה להתנסות ולתרגול בכתיבה **ללא אמצעים טכנולוגיים** לשם רכישת מיומנויות היסוד והשימוש בהן. כתיבה הנה מיומנות מרכזית המוקנית בשלב לימודים זה.
- יש לאפשר לתלמיד שימוש בטכנולוגיה רק לאחר מיצוי כלל התמיכות ותהליכי הוראה-למידה כיתתית ופרטנית, למשל טיפול באמצעות ריפוי בעיסוק, או מתן התאמות כגון: הפחתת כמות הכתיבה וההעתקה, צילום חלקי של החומר ועוד.
- ככלל, **יש להימנע ככל שניתן, ממתן הנגשה טכנולוגית לכתיבה לפני כיתה ד'.** במקרים חריגים ובודדים, בהם נבדקה נחיצות ההנגשה ע"י המרפא בעיסוק במתי"א והצוות החינוכי בביה"ס, והם השתכנעו כי זו הדרך היחידה לסייע לתלמיד והם ממליצים על מתן הנגשה טכנולוגית מסוג זה, תאושר הנגשה טכנולוגית לכתיבה לפני כיתה ד'. ההמלצה תסתמך על עדויות להפרעת למידה בכתיבה המושפעת מקשיים גרפו מוטוריים והעדר דרכי פיצוי.

- עבור תלמידים עם מוגבלות פיזית ו/או מחלות מיוחדות יבחן הצורך בהנגשה טכנולוגית על ידי הצוות החינוכי והטיפולי, החל מגן חובה לקראת המעבר לכיתה א'. לא ניתן לאשר הנגשה פרטנית לכתיבה בשנים שלפני כן.
- עבור תלמידים עם מוגבלות בראיה תבחן זכאותם על ידי מומחה תחום ליקויי ראייה ועיוורים במתי"א המתמחה.
- נחיצות ויעילות ההנגשה הטכנולוגית בכתיבה לתלמיד תבחן בכל שנת לימודים מחדש בצוות הרב מקצועי. גם כאשר התלמיד מסתייע בטכנולוגיה יש להמשיך ולדרוש מהתלמיד לכתוב, ככל שיכול, ולא לוותר על הכתיבה לחלוטין.
- נחיצות ויעילות השימוש בטכנולוגיה תבחן במוסד החינוכי בו לומד התלמיד לקראת המעבר למסגרת החינוכית הבאה (חטיבת הביניים ובחטיבה העליונה). זאת, לצורך מתן המלצה להמשך הזכאות להנגשה טכנולוגית. המלצה זו תועבר בכתב למסגרת החינוכית הקולטת על ידי המסגרת החינוכית המזינה ותכלול דגשים אודות השימוש בטכנולוגיה במסגרת הלימודית העתידית. יש להדגיש- מתן הנגשה טכנולוגית בגילאי בית הספר היסודי, אינה מבטיחה בהכרח מתן התאמות להבחנות באמצעים דיגיטליים בגילאי חטיבת הביניים ובחטיבה העליונה.

1.ב. שלבים בתהליך קבלת החלטות למתן הנגשה טכנולוגית בכתיבה:

1. ההורים ימלאו ויגישו לרשות **טופס 1 בקשת ההורים להנגשה** יחד עם אישורים אודות לקות הלמידה/המוגבלות הפיזית.
2. **הערכה:** תתבצע הערכה של רמת תפקוד וביצוע בכתיבה והקלדה על ידי מרפא בעיסוק במתי"א בלבד באמצעות "ערכה למרפאים בעיסוק במערכת החינוך להמלצה על הנגשה פרטנית בשל קושי בכתיבה ידנית", אם הוכח שהקושי גורם להפרעת למידה בכתיבה ולתלמיד חסרות דרכי פיצוי.
3. **התנסות התלמיד בשימוש בטכנולוגיה:** תלמידים שעבורם נמצאה נחיצות בהנגשת כתיבה, מומלץ לקיים תקופת התנסות בשימוש בטכנולוגיה במשימות לימודיות, זאת על מנת לבחון את מידת היעילות של הטכנולוגיה עבור התלמיד.
4. **דיון בצוות רב מקצועי:** דיון בצוות (מחנך, מורה שילוב, יועץ, מרפא בעיסוק, סייע ועוד) לצורך מתן אישור באם נדרשת הנגשה טכנולוגית ואם כן, מהי סוג ההנגשה הטכנולוגית הנדרשת. בעת דיון לצורך החלטה על התאמת טכנולוגיה לתלמיד עם מוגבלות פיזית ו/או מחלה נדירה קיימת חובת נוכחות של מרפא בעיסוק ו/או ופיזיותרפיסט.
5. בעת הדיון ימולאו טופסי ההנגשה מוקלדים:
   - טופס 2 (פרוטוקול ישיבת צוות רב-מקצועי לקביעת התאמות נגישות פרטנית לתלמיד).

- טופס 3 (נקודות התייחסות בישיבת הצוות להחלטה על אודות התאמה פרטנית מסוג טכנולוגיה מסייעת).

6. היה ולאחר הדיון בצוות החינוכי הוחלט כי התלמיד אינו זקוק להתאמות נגישות, יישלח להורי התלמיד ולרשות המקומית/בעלות מכתב הודעה על דחיית הבקשה (טופס 8).
7. היה ולאחר הדיון בצוות החינוכי הוחלט כי התלמיד זקוק להתאמות נגישות ישלחו טופס 2 וטופס 3 במייל לרכז הנגישות במתי"א, לצורך קבלת החלטה סופית אם לאשר את המלצת הצוות הרב-מקצועי במלואה, בחלקה, או לדחותה.
8. בקשות שיאושרו על ידי רכז ההנגשה יוגשו לרשות להמשך תהליך הרכישה. בקשות שיידחו על יד רכז ההנגשה ישלחו לבית הספר עם נימוקים לסיבת הדחיה ומנהל בית הספר יעדכן את ההורים על דחיית הבקשה.

2. הנגשת <u>קריאה</u> באמצעים טכנולוגים:

2.א. דגשים להגשת בקשה להנגשה טכנולוגית בקריאה:

- בגילאים הצעירים קיימת חשיבות רבה להקניית מיומנויות יסוד של קריאה וכן להתנסות ותרגול לשם רכישת מיומנויות היסוד והשימוש בהן. קריאה הנה מיומנות מרכזית המוקנית בשלב לימודים זה.
- יש לאפשר מתן הנגשה טכנולוגית רק לאחר מיצוי של כלל התמיכות ותהליכי הוראה-למידה כיתתית ופרטנית. במקביל, חובה להמשיך ולנסות להקנות את יסודות הקריאה בשיטות חלופיות.
- ככלל, יש להימנע ככל שניתן, ממתן הנגשה טכנולוגית לקריאה לפני כיתה ד'. במקרים חריגים ובודדים, בהם נבדקה נחיצות ההנגשה וניתנת המלצה טכנולוגית מסוג זה, תאושר הנגשה טכנולוגית לקריאה לפני כיתה ד'. ההמלצה תסתמך על עדויות להפרעת למידה בקריאה המושפעת מקשיים במנגנוני הקריאה והעדר דרכי פיצוי.
- החל מכיתה ד' ניתן לבחון זכאות להנגשה טכנולוגית לקריאה במקרים בהם התלמיד לא רכש את אבני היסוד של הקריאה **ואינו מסוגל כלל לקרוא את הטקסט באופן עצמאי.** במקביל, יש להמשיך ולקיים תהליכי התערבות לקידום רכישת הקריאה.
- עבור תלמידים עם מוגבלות בראיה - תבחן זכאותם על ידי מומחה תחום ליקויי ראייה ועיוורים מהמתי"א המתמחה.
- אישור קבלת תוכנת ההקראה במסגרת ההנגשה הפרטנית מחייבת תקופת התנסות מקדימה, על מנת לבחון את מידת היעילות של התוכנה בהתייחס למאפייני התפקוד של התלמיד. לא ניתן לאשר הנגשה זו ללא תקופת התנסות.
- נחיצות ויעילות ההנגשה הטכנולוגית בקריאה לתלמיד תבחן בכל שנת לימודים מחדש בצוות הרב מקצועי. גם כאשר ניתן אישור להנגשה טכנולוגית, יש להמשיך ולתרגל עם התלמיד קריאה, ככל שיכול ולא לוותר על כך לחלוטין.

- נחיצות ויעילות השימוש בטכנולוגיה תבחן לקראת המעבר למסגרת החינוכית הבאה (חטיבת הביניים ובחטיבה העליונה) במוסד החינוכי בו לומד התלמיד. זאת לצורך מתן המלצה להמשך הזכאות להנגשה טכנולוגית. המלצה זו תועבר למסגרת החינוכית הקולטת על ידי המסגרת החינוכית המזינה ותכלול דגשים בכתב אודות השימוש בטכנולוגיה במסגרת הלימודית העתידית. מתן הנגשה טכנולוגית בגילאי בית הספר היסודי, אינה מבטיחה בהכרח מתן התאמות להבחנות באמצעים דיגיטליים בגילאי חטיבת הביניים ובחטיבה העליונה.

2.ב. שלבים בתהליך קבלת החלטות למתן הנגשה טכנולוגית בקריאה:

1. ההורים ימלאו ויגישו לרשות **טופס 1 בקשת ההורים להנגשה** יחד עם אישורים אודות לקות הלמידה.
2. **הערכה:** הערכה תפקודית של הקריאה על ידי מחנך הכיתה בשילוב מומחה תחום/מורה השילוב. ההערכה תתבצע באמצעות כלי הערכה פורמליים הכוללים נורמות ארציות תקפות ובהתייעצות עם מומחה תחום במתי"א. בתום תהליך ההערכה יש לרכז את ממצאי ההערכה וסיכום פרופיל קורא.
3. **התנסות התלמיד בשימוש בטכנולוגיה:** תלמידים שעבורם נמצאה נחיצות בהנגשת קריאה, יש לקיים תקופת התנסות במשימות לימודיות באמצעות תוכנת הקראה, על מנת לבחון את יעילותה של ההנגשה הטכנולוגית עבור התלמיד.
4. **דיון בצוות:** דיון בצוות רב מקצועי (מחנך, יועץ, מורה שילוב, רכז שפה, מקצועות הבריאות, סייע ועוד) לצורך מתן המלצה באם נדרשת הנגשה טכנולוגית בקריאה ואם כן, מהי סוג ההנגשה הטכנולוגית הנדרשת.
5. בעת הדיון ימולאו טופסי ההנגשה מוקלדים:
   - טופס 2 (פרוטוקול ישיבת צוות רב-מקצועי לקביעת התאמות נגישות פרטנית לתלמיד).
   - טופס 3 (נקודות התייחסות בישיבת הצוות להחלטה על אודות התאמה פרטנית מסוג טכנולוגיה מסייעת).
6. היה ולאחר הדיון בצוות החינוכי הוחלט כי התלמיד אינו זקוק להתאמות נגישות, יישלח לרשות המקומית/בעלות מכתב הודעה על דחיית הבקשה (טופס 8).
7. היה ולאחר הדיון בצוות החינוכי הוחלט כי התלמיד זקוק להתאמות נגישות ישלחו טופס 2 וטופס 3 במייל לרכז הנגישות במתי"א, לצורך קבלת החלטה סופית אם לאשר את המלצת הצוות הרב-מקצועי במלואה, בחלקה, או לדחותה.
8. בקשות שיאושרו על ידי רכז ההנגשה יוגשו לרשות להמשך תהליך הרכישה. בקשות שיידחו על יד רכז ההנגשה ישלחו לבית הספר עם נימוקים לסיבת הדחיה ומנהל בית הספר יעדכן את ההורים על דחיית הבקשה.

3. תהליך הטמעת הטכנולוגיה לשימוש התלמיד עבור תלמידים עם זכאות לשירותי חינוך מיוחדים:

1. דגשים בתהליך ההטמעה:

- שותפי התפקיד: יש לקיים את תהליך ההטמעה בהובלת מחנך הכתה בה לומד התלמיד, רכז ומורה השילוב, תוך התייחסות ללוח זמנים במהלך שנת הלימודים.
- תכנית אישית: יש לשלב בתוכנית האישית של התלמיד (תל"א/תח"י) את ההנגשה הטכנולוגית, כחלק ממערכת התמיכות וההתאמות שנקבעו לתלמיד.
- שיתוף התלמיד והוריו: יש לשתף את התלמיד ואת הורי התלמיד בכל שלבי התהליך, ולקיים שיח עם התלמיד אודות תפקודו ותחושותיו בעקבות מתן ההנגשה.
- מעקב ובקרה: יש לעקוב אחר תפקוד התלמיד לאחר מתן ההנגשה ולבחון את מידת נחיצותן עבורו בעקבות התנסות בפועל. יש לעדכן את ההנגשה הטכנולוגית, במידת הצורך, על בסיס כל המידע שייאסף בתהליך המעקב כפי שפורט לעיל.

2. שלבי קבלת הציוד ותהליכי הטמעת השימוש בטכנולוגיה:

המשימה	פירוט המשימה	באחריות מי?
חלוקת הציוד הטכנולוגי לתלמיד במסגרת החינוכית	לקיחת הציוד הטכנולוגי מהרשות המקומית/בעלות בתיאום עם מנהל המסגרת החינוכית ורכז המתי"א. ההמלצה הנה שהציוד יגיע למסגרת החינוכית לשם תקופת התנסות ורק לאחר מכן תישקל לקיחת הטכנולוגיה הביתה.	הרשות המקומית/בעלות **בהתאם לסיכום מול רכז הנגישות במתי"א**
החתמת הורי התלמיד על גבי טופס 4	תיאום מול ההורים את החתמת טופס 4 ושליחת עותק לרכז הנגישות במתי"א ולמנהל המסגרת החינוכית	הרשות המקומית/בעלות בסיוע של מנהל המסגרת החינוכית
מפגש הטמעת הטכנולוגיה לבניית תכנית	•הגדרת מטרת השימוש בטכנולוגיה •אילו פלטפורמה בשימוש בלמידה מרחוק והאם המחברות יתנהלו דרך הפלטפורמה (Google Classroom, Microsoft Teams ועוד). •בחירה של המקצועות בהם התלמיד ישתמש בטכנולוגיה.	רכז הנגישות במתי"א

לשימוש בטכנולוגיה ותיאום ציפיות מול הורים והצוות	•בנית נהלי העבודה של התלמיד עם הטכנולוגיה בכיתה: א. נוהל פתיחת המחשב בכל שיעור: ✓ פותח בתחילת השיעור/כשהמורה מבקשת לפתוח מחברות ✓ מה עושים כשעובדים בקבוצות. ב. אופן והיקף ההקלדה בכיתה: ❖ בהעתקה מהלוח: ✓ כמה אנחנו מצפים מהילד להקליד ✓ כמה אנחנו מצפים לצלם. ❖ דרך מענה בכתיבה בחוברת ובדפי עבודה: ✓ הקלדה של תשובות ✓ צילום של דף המשימה ✓ העלאה של דף המשימה כתמונה והקלדה בתוכו ❖ הקלדה בכיתה בכתיבה חופשית: ✓ כמה מצופה מהילד להקליד? ✓ כמה מצופה ממנו לצלם מחברים? ✓ כמה מצופה להכתיב (הקלדה קולית)? ג. אופן ביצוע והגשה של שיעורי הבית ועבודות ד. אופן ביצוע והגשה של מבחנים ה. במקרה של שימוש בתוכנת הקראה מסוג עלמה רידר או עם הגדרת ההקראה באייפד, התלמיד יתרגל עם צוות ההוראה את השימוש בתוכנה: ✓ שמיעת טקסטים ברמה מותאמת לתכני הכיתה ✓ שמיעת השאלות ומענה עליהן. ✓ יכולת ההתארגנות למשימה.	
חלוקת תפקידים וגיוס הצוות במסגרת החינוכית בתהליך ההטמעה	*מחנך הכיתה: ליווי ובקרה על ביצוע התהליך בפועל. *מורה השילוב והמרפא בעיסוק (כאשר יש): • חשיפה, לימוד ותרגול של השימוש בטכנולוגיה. • תרגול הקלדה מהירה באתר ודרך משחקים ייעודיים • סיוע בהתארגנות של השימוש בטכנולוגיה: תיקיות/מחברות, צילום וארגון של התמונה בטקסט, צילום וארגון של דפי עבודה בטקסט, ארגון מידע בקובץ, ארגון מידע בענן, כותרות ועוד. • בקרה על התוצרים.	מנהל המסגרת החינוכית

	*רכז תקשוב/מורה למחשבים להדרכה על שימושי אופיס/IOS. *סייע: ✓ הגדרת אחריותו בהטמעה ובליווי בכיתה. ✓ כאשר התלמיד מקליד ומצלם חשוב להרחיב את השימוש של התלמיד בטכנולוגיות ולצמצם את הסיוע האנושי: התארגנות, הקראה, כתיבה של הסייעת. *הגדרת תפקידי ההורים בתהליך: תרגול, בקרה ועוד.	
חוזה אישי מול התלמיד לתהליך על בסיס ההחלטות במפגש ההטמעה	• נוהל פתיחת הטכנולוגיה בשיעור • היקף ההקלדה הנדרש מהתלמיד • נוהל הכתיבה בחוברת עבודה • היקף ההעתקה מהלוח וצילום מהלוח • אחריות התלמיד על הציוד • גבולות • כללי שימוש ומיקום הטכנולוגיה בהפסקה • היבטים טכניים: טעינה ואחסון של הטכנולוגיה.	מחנך הכיתה
התאמת סביבת העבודה	• מיקום בכיתה: מומלץ שהתלמיד ישב בשורה הראשונה או השנייה על מנת שיוכל לצלם בנוחות את הלוח. • נקודת חיבור חשמל: לדאוג בכיתה לנקודת חיבור לחשמל זמינה, בטיחותית וקרובה במידה והסוללה חלשה. • נוהל אחסון: לתאם נוהל אחסון המחשב בארונית עם נעילה או בתיק בהפסקות או בעת יציאה מכיתה. • סנוור המסך: יש לוודא שהמסך של ה-iPad אינו מסונוור לה בשל התאורה העילית בכיתה. • כתיבה על הלוח עם טושים כהים: הנחיה למורים כחול ושחור שיסיע בצילום איכותי. • יש לתאם נוהל הטענה.	מחנך הכיתה

3. דגשים מנהלתיים:

- ההנגשה הנה ציוד בהשאלה. אם הצוות של המסגרת החינוכית יקבע שהתאמות הנגישות אינן נותנות את המענה הנדרש לצורכי נגישות התלמיד ,או שהתלמיד אינו זקוק לאמצעי ההנגשה שאושרו לו, יימסר הציוד למתי"א/מתי"א מתמחה בלקוי ראיה ובעיוורים/למרכז הטיפולי– חינוכי מחוזי לתלמידים כבדי שמיעה וחירשים, זאת לשם שימוש תלמידים אחרים או לשם השאלה זמנית לתלמידים אחרים.

- תישקל לקיחת הציוד הטכנולוגי לבית התלמיד רק לאחר בניית תוכנית הטמעה ותקופת התנסות במסגרת החינוכית. ההחלטה על לקיחה של הציוד הטכנולוגי לבית התלמיד תעשה על בסיס **שיקול הדעת של הצוות החינוכי והטיפולי** ולאחר שיח עם ההורים בנושא.
- אם יאושר לקיחת הציוד הביתה, באחריות ההורים לדאוג שהתלמיד יגיע עמו למסגרת החינוכית **מדי יום ביומו**. אם הצוות החינוכי מתרשם כי בבית ייעשה או נעשה שימוש בלתי ראוי בהתאמות, או אם התלמיד אינו מביא את הטכנולוגיה עמו באופן שוטף - רשאי הצוות לקבוע שההתאמות הטכנולוגיות שנרכשו יועמדו לצרכי התלמיד במסגרת החינוכית בלבד והתלמיד לא יורשה לקחת אותן לביתו.
- הטכנולוגיה ניתנת על מנת לשמש ככלי מסייע לכתיבה ו/או לקריאה עבור התלמיד. הטכנולוגיה **אינה אמצעי פנאי** ולכן לא ניתן להוריד עליה אפליקציות נוספות, ללא אישור הצוות.
- אין אפשרות לקבל **כפל התאמה** של מימון להתאמות משני משרדי ממשלה לאותה מטרה (לדוגמה ציוד טכנולוגי לצורכי הנגשת תקשורת גם ממשרד החינוך וגם ממשרד הבריאות).
- על ההורה לדווח באופן מידי למסגרת החינוכית ולבעלות על כל אירוע של נזק למכשיר, וזאת בהתאם לתנאי הביטוח. על מנהל המוסד החינוכי לדווח על כך לרשות ולרכז הנגישות במתי"א באופן מידי.
- במקרה של **אובדן או גניבת הציוד הטכנולוגי** של התלמיד על ההורה להגיש אישור תלונה מהמשטרה. באחריות הבעלות לספק מכשיר חלופי.
- **הציוד הינו אישי**, לפיכך חל איסור למכור ו/או להשאיל, בין בתמורה ובין שלא בתמורה, את המכשיר לשום גורם אחר.
- כאשר תלמיד מסיים את לימודיו במוסד החינוך בגיל 18 או בגיל 21 והציוד אינו משמש אותו עוד, יוחזר הציוד למתי"א/מתי"א המתמחה בלקוי ראייה ובעיוורים.
- כאשר תלמיד **עוזב את הארץ** עם משפחתו הציוד יוחזר למתי"א/מתי"א המתמחה ללקויי ראייה ועיוורים/המרכז הטיפולי-חינוכי מחוזי לתלמידים כבדי שמיעה וחירשים.

פרק ב - תהליך הערכה להנגשת טכנולוגיות מסייעות לכתיבה ולקריאה במסגרת ההנגשה הפרטנית עבור תלמידים עם מוגבלויות במערכת החינוך שאינם זכאים לשירותי חינוך מיוחדים:

1. דגשים להגשת בקשה להנגשה כתיבה וקריאה באמצעים טכנולוגים:

- בגילאים הצעירים קיימת חשיבות רבה להתנסות ולתרגול בכתיבה ובקריאה ללא אמצעים **טכנולוגיים** לשם רכישת מיומנויות היסוד והשימוש בהן. כתיבה וקריאה הנן המיומנות המרכזית המוקנית בשלב לימודים זה.
- יש לאפשר לתלמיד שימוש בטכנולוגיה רק לאחר מיצוי כלל התמיכות ותהליכי הוראה-למידה כיתתית ופרטנית, למשל טיפול באמצעות ריפוי בעיסוק, או מתן התאמות כגון: הפחתת כמות הכתיבה וההעתקה, צילום חלקי של החומר, הפחתת כמות הקריאה ועוד.
- ככלל, יש להימנע ככל שניתן, ממתן הנגשה טכנולוגית **לפני כיתה ה'.**
- נחיצות ויעילות ההנגשה הטכנולוגית לתלמיד תבחן בכל שנת לימודים מחדש בצוות הרב מקצועי. גם כאשר התלמיד מסתייע בטכנולוגיה יש להמשיך ולדרוש מהתלמיד לכתוב ולקרוא, ככל שיכול, ולא לוותר על הכתיבה והקריאה לחלוטין.
- **תוקף האישור להנגשה טכנולוגית יהיה לשנת לימודים אחת בלבד.** חידוש האישור יתבצע מחדש מדיי שנה בהסתמך על דיון בצוות הבין מקצועי הבית ספרי (להלן צב"מ) הבית ספרי עד כיתה י'. כאשר יוחלט שתלמיד אינו זקוק להנגשה הטכנולוגית יוחזר הציוד למתי"א ויושאל לשימוש של תלמיד אחר. מתן הנגשה טכנולוגית בגילאי בית הספר היסודי, אינו מבטיח בהכרח מתן התאמות להבחנות באמצעים דיגיטליים בגילאי חטיבת הביניים ובעל יסודי.
- בעת מעברים למסגרת חינוכית אחרת על המסגרת החינוכית המזינה לשלוח למסגרת החינוכית הקולטת תיעוד של תהליכי ההנגשה טכנולוגית-פדגוגית, שנעשו עבור התלמיד במהלך השנים והמלצה בכתב למתן הנגשה. ההמלצה תכלול דגשים אודות השימוש בטכנולוגיה במסגרת הלימודית העתידית.

2. שלבים בתהליך קבלת החלטות למתן הנגשה טכנולוגית להקלדה/תוכנת הקראה:

א. הגשת הבקשה על ידי ההורים: ההורים יגישו **טופס 1 בקשת ההורים להנגשה** לרשות/בעלות בה לומד התלמיד ועותק למנהל בית הספר יחד עם הטפסים הבאים:

- **בכיתות ה'-ו':** יוגש יחד עם טופס 1 מסמך קביל של הערכת רמת תפקוד וביצוע בכתיבה בהקלדה ובהקראה בהתאם לקושי, כולל מגוון חומרים מגבים כגון: אבחון מרפא בעיסוק/ אבחון דידקטי/ אבחון פסיכודידקטי/הערכה פסיכולוגית.

- **בכיתות ז'-י':**
  - **בתי ספר על יסודיים בהם לא מיושמת התוכנית "מלקויות ללמידה":** ההורה ימלא טופס 1 בצירוף אבחון דידקטי/פסיכודידקטי.
  - **בתי ספר בהם מיושמת התוכנית "מלקויות ללמידה":** בכפוף לתהליכי האיתור, איסוף המידע של צוות בית הספר ברבעון הראשון של השנה והחלטה שתסתמך על הממצאים. חשוב לערוך הבחנה בין תלמיד שאושרה לו הבקשה בבית הספר היסודי לתלמיד שאותר לראשונה במעבר לחט"ב - במקרה כזה נדרשת סיבה חריגה והסבר לאי הנחיצות בבית הספר היסודי.

ב. תהליך קבלת ההחלטות:

1. ככלל, אין לפטור את התלמידים מלמידה והתנסות במיומנויות הכתיבה והקריאה (ראה מסמך: התאמות על רצף הלמידה וההיבחנות לתלמידים עם לקות למידה והפרעת קשב בחינוך הרגיל).

2. עבור כל תלמיד שהוגשה בקשה להנגשה פרטנית פדגוגית-טכנולוגית **מכיתה ה' ומעלה** יתקיים דיון בצב"מ הכולל מחנך, יועץ, מת"ל, רכז הכלה, פסיכולוג ועוד, לצורך הערכת רמת התפקוד והביצוע של התלמיד ובניית תכנית התערבות בהלימה לצרכיו, הנשענת על חוות דעת מורים, תיעוד, משוב ובקרה.

תכנית ההתערבות תכלול גם הערכה חלופית שהנה הערכה שאינה מבוססת על מבחנים, כגון: כתיבת עבודה, תלקיט עבודות, פרזנטציה, הצגה בע"פ, הכנת מצגת, הרצאה, הכנת דגם. על בתי הספר לגבש דרכים מגוונות להערכה, על מנת שלא לפגוע בהשיגי התלמיד שאינם באים לידי ביטוי בבחינות סטנדרטיות, תוך הקפדה על תוקף ומהימנות.

3. במקרים חריגים ובודדים כאשר למרות ההתערבות השוטפת ולאורך זמן, ניכר כי התלמיד יזדקק גם להנגשה פדגוגית של השמעה (תוכנת הקראה) ו/או הקלדה במחשב כתחליף לכתיבה ידנית, ביה"ס יכתוב את המלצותיו לאישור ההנגשה בכפוף לחומרים מגבים ולמסמך קביל/איתור איסוף מידע/אבחון המצביעים על הפרעת למידה (זאת בהתאם לבקשה ולגיל התלמיד, כפי שמפורט בפרק ב', סעיף 2: שלבים בתהליך קבלת החלטות למתן הנגשה טכנולוגית להקלדה/תוכנת הקראה).

4. **תוקף האישור יהיה לשנת לימודים אחת בלבד**. חידוש האישור יתבצע מחדש מדי שנה בהסתמך על דיון בצב"מ הבית ספרי המצביע על הוכחת נחיצות ויעילות ההנגשה (תיעוד, משוב ובקרה). הדיון בבקשה יתקיים בסמכות הצב"מ הבית ספרי עד כיתה י' (בחט"ב שברשויות המקומיות שבתוכנית "מלקויות ללמידה" הדיון יתקיים עד כתה ט').

- **בתי ספר על יסודיים בהם לא מיושמת התוכנית "מלקויות ללמידה":** בתום כיתה י' הבקשה תוגש לדיון בוועדה המחוזית לתלמידים עם לקות למידה על פי הנחיות ונהלי אגף לקויות למידה והפרעת קשב.
- **בתי ספר בהם מיושמת התוכנית "מלקויות ללמידה":** בחט"ב שבתוכנית "מלקויות ללמידה" יערך תהליך תלת שנתי של המשך התערבות ובחינת ההתערבות ובמידת הצורך בהמשך לנחיצות ההתאמה הטכנולוגית (או כל התאמה אחרת) התלמיד יופנה לאבחון במערך המל"ל שבשפ"ח. במקרים חריגים (על רקע רפואי או נפשי) תוגש בקשה לוועדת חריגים שבאגף הבחינות בהתאם לנהליהם.

5. תיעוד הדיונים בצב"מ ילווה את התלמיד בין מסגרות החינוך, במעברים. במידה ויופנה לבסוף לוועדת התאמות מחוזית, יהיה על ביה"ס לצרף עדויות על כך מכל השנים הקודמות.
6. קווי עזר לדיון בצב"מ:

- נדרשת בחינת מקור הקושי בתפקודו של התלמיד. יש לוודא כי מקור הקושי אינו נובע מסיבה אחרת שאינה לקות למידה, כגון: חסך לימודי, העדר תפקוד תלמידאי, חוסר עניין, היעדרויות, היעדר פניות רגשית ועוד.
- בחינת ההיסטוריה הלימודית והסיוע שהתלמיד קיבל במהלך שנות לימודיו העולה מחוות הדעת של המורים וכן מתוך משימות הערכה והמבחנים, גיליון הציונים/התעודות של התלמיד וכן הערכת המורה ומידת ההלימה לקושי/חוזקות.
- הערכה חלופית: באיזו מידה הליקויים פוגעים ביכולת התלמיד להציג את הידע שרכש באמצעות ההערכה החלופית.
- מידע מהאבחון בנוגע ללקות ספציפית בכתיבה/קריאה בהתאם לבקשה, כולל התייחסות לרקע ההתפתחותי והחינוכי ולממצאים התומכים/לא תומכים בבקשה.
- תיעוד ומעקב רציף לאורך השנה: תהליכי התיעוד נדרשים מיד עם איתור התלמיד כמתקשה. תהליכי התיעוד יכללו בדיקות נוספות בהתאם לצורך. התבוננות בתלמידים בנקודות זמן שונות מתוך דרכי ההוראה והלמידה השוטפות, לצורך היכרות מעמיקה ומשמעותית ולגיבוש תובנות על דרכי למידה מותאמות והקפדה על התנסויות מגוונות בדרכי הלמידה ובדרכי ההוראה.

ג. בעת הדיון ימולאו טפסי ההנגשה מוקלדים:

- טופס 2 (פרוטוקול ישיבת צוות רב-מקצועי לקביעת התאמות נגישות פרטנית לתלמיד).
- טופס 3 (נקודות התייחסות בישיבת הצוות להחלטה על אודות התאמה פרטנית מסוג טכנולוגיה מסייעת).

היה ולאחר הדיון בצוות החינוכי הוחלט כי התלמיד אינו זקוק להתאמות נגישות, יישלח להורי התלמיד ולרשות המקומית/בעלות מכתב הודעה על דחיית הבקשה (טופס 8).

ד. הגשת הטפסים למתי"א:

היה ולאחר הדיון בצוות החינוכי הוחלט כי התלמיד זקוק להתאמות הנגישות ישלחו טופס 2 וטופס 3 במייל לרכז הנגישות במתי"א באזור בו לומד התלמיד, לצורך קבלת החלטה סופית אם לאשר את המלצת הצב"מ במלואה, בחלקה, או לדחותה.

בקשות שיאושרו על ידי רכז ההנגשה יוגשו לרשות להמשך תהליך הרכישה. בקשות שיידחו על יד רכז ההנגשה ישלחו לבית הספר עם נימוקים לסיבת הדחיה ומנהל בית הספר יעדכן את ההורים על דחיית הבקשה.